

T.B.M.M.
HALKLARIN DEMOKRATİK PARTİSİ
Grup Başkanlığı
Sayı: 4200
Tarih: 18.11.2019

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun
Teklifim gerekçesi ile birlikte ekte sunulmuştur.
Gereğini saygılarımla arz ederim.18/11/2019

Ahe

Av. Abdullah Koç
HDP Ağrı Milletvekili

TBMM BAŞKANLIĞI		
Tali Komisyon	- Adalet - İnsan Haklarını İnceleme	
Esas Komisyon	İaişleri	
Tarih :	22 Kasım 2019	Esas No: 2/2389

TBMM KANUNLAR ve KARARLAR HSK. LİGİ
18 Kasım 2019
Kantara.

TBMM GELEN EVRAK
18 Kasım 2019
No: 567878
EBYS'ye AKTARILMIŞTIR

GENEL GEREKÇE

2911 sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanununun 3. maddesi “herkesin önceden izin almaksızın, silahsız ve saldırısız olarak kanunların suç saymadığı belirli amaçlarla toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkına sahip olduğu” hükmünü içermektedir. Kanun; toplantı ve gösterilerin düzenlenmesine ilişkin koşulların yanında toplantıların ertelenme ve yasaklanma şartlarını ve kanuna aykırı toplantı halinde ceza hükümlerini düzenlemiştir. Buna göre “milli güvenlik, kamu düzeni, suç işlenmesinin önlenmesi, genel sağlık ve genel ahlakın korunması, başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması” amaçlarıyla vali veya kaymakamlar toplantı yapılmasını erteleyebileceği gibi suç işleneceğine dair açık ve yakın tehlike mevcut olması halinde yasaklama kararı da verebilecektir. Yasanın altıncı bölümünün 21. Maddesi ve devamında, 2911 sayılı kanuna muhalefet suçunu oluşturabilecek fiiller sayılmıştır. 2911 sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri yasasındaki ceza hükümlerini, AİHM, Anayasa Mahkemesi ve yargı kararları çerçevesinde irdelleyeceğiz.

2911 yasanın 22, 23, 24 ve 27. maddelerinde toplantı ve gösterilere ilişkin yasaklar, kanuna aykırılık halleri ve dağıtılmasının koşulları düzenlenmiştir. 28-34. maddeler arasında ise ceza hükümlerine yer verilmiştir. Uygulamada en fazla karşımıza çıkan 28, 32 ve 34. maddelerdir. Yasanın bu maddelerinde düzenlenen suçun ön koşulu “kanuna aykırı toplantının” söz konusu olmasıdır. O halde kanuna aykırı toplantının ne olduğu hakkında bir tanımlama yapılması zorunluluğu vardır. 2911 sayılı kanunun 9. ve 10. maddelerinde toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenlemek için mülki idare amirine bildirimde bulunma şartı getirilmiştir. Yasanın 22. Maddesinde ise mekânsal sınırlamalara yer verilmekte, “genel yollar ile parklarda, mabetlerde, kamu hizmeti görülen bina ve tesislerde ve bunların eklentilerinde ve Türkiye Büyük Millet Meclisine bir kilometre uzaklıktaki alan içinde toplantı yapılamaz ve şehirlerarası karayollarında gösteri yürüyüşleri düzenlenemez” denilmektedir. Bildirim yükümlülüğü ve mekânsal yasaklara uyulmaması halinde de kanuna aykırı toplantı söz konusudur.

2911 sayılı kanunun 23. Maddesinin 2. fıkrası uyarınca, toplantı ve gösteri yürüyüşünde ateşli silahlar, aletler, yüz kapatma vb. yöntemlere başvurulması halinde toplantı veya yürüyüş kanuna aykırı toplantı haline gelmektedir. 24. maddede ise, kanuna aykırı toplantının dağıtılma şartları ve usulüne yer verilmektedir. Yine aynı kanunun 32/1 maddesinde kanuna aykırı toplantıya katılanların ihtarla rağmen dağılmaması, zor kullanarak direnmesi suç sayılmaktadır. Madde 33/1 de aynı şekilde ateşli silahlarla toplantı ve gösteri yürüyüşüne katılmaları suç olarak tanımlanmaktadır. Ve bu kanun kapsamında yaşanan hak ihlallerinin çoğunluğu bu maddeye dayalı yaşanmaktadır. Kanuna aykırı toplantının ne olduğu, hangi hallerde ceza verilebileceğine ilişkin yargısal kararların çoğunluğu, AİHS ve Anayasa ile korunan temel özgürlükleri ihlal eder niteliktedir.

1982 Anayasasının 34. maddesinin birinci fıkrasında Toplantı ve Gösteri Yürüyüşü düzenleme hakkı yer almaktadır. “Herkes, önceden izin almadan, silahsız ve saldırısız toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkına sahiptir”. Anayasanın bu açık hükmüne rağmen; AKP hükümeti son dönemlerde 81 ilde 2911 sayılı kanunu ve Anayasanın 34. Maddesini ve uluslararası sözleşmeleri çiğnemektedir. Partimiz HDP’ye yönelik yapılan kayyım darbesinden bu yana; hiçbir basın açıklamamıza izin verilmemekte ve yapılmak istenen basın açıklamalarına ise sert müdahalelerde bulunulup üyelerimiz işkenceyle gözaltına alınmaktadırlar. 9 Ekim 2019’dan bu yana Türkiye’nin her yerinde yapılmak istenen barışçı gösteriler ve basın açıklamaları valilikler tarafından süresiz bir şekilde yasaklanmakta ve işkenceyle gözaltılar yapılmaktadır. İstanbul, Ankara, Diyarbakır, Van, Mardin, Batman, Şırnak, Hakkâri, İzmir, İdil, Nusaybin, Ceylanpınar, Kulp, Lice, Silvan, Bismil ve daha birçok kente yapılmak istenen basın açıklamalarına 2911 sayılı kanun gerekçe gösterilerek hukuka aykırı bir şekilde izin verilmemiştir. Valiliklerin ve Emniyet Müdürlüklerinin keyfi ve hukuk dışı uygulamalarına son verilmelidir. 2911 sayılı kanundan kaynaklanan aksaklıkların tespit edilip düzeltilmesi için

barışçıl ve demokratik bir hak olan toplantı ve gösteri yürüyüşü hakkının engellenmemesi gerekmektedir. OHAL yasalarının türevi olan bir bakış açısının Valilik ve Emniyet Müdürlüklerinin uygulamalarıyla yürürlükte olması, bu hakların kullanımını imkânsız bir hale getirmektedir. Uluslararası sözleşmeler ve Anayasanın koyduğu hükümler çiğnenerek toplantı ve gösteri yürüyüşlerinin yapılması engellenmektedir. Bu hukuk dışı engellemelere son verilmesi için bu kanun teklifinin dikkate alınması elzemdir.

MADDE GEREKÇELERİ

MADDE 1- Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanunu'nun; siyasi partilerin, vakıfların, dernek, sendika ve diğer sivil toplum örgütlerinin kapalı toplantılar haricinde halkla buluşmaları, demokratik ve barışçıl olan hakların kullanılmasının önündeki engellerin kaldırılması zaruridir. Demokratik muhalefet yapma haklarını kullanmak isteyen siyasi partilerin ve demokratik bir toplumun inşa edilmesi için 4/a fıkrasının değiştirilmesi elzemdir. Toplum yararına olabilecek ekonomik ve sosyal gelişmelerin halkla paylaşılması, halkla buluşmaya engel çıkarılmaması ve her türlü propaganda malzemesinin kullanılabilmesi suretiyle toplanma özgürlüğünün kısıtlanmaması gerekmektedir. Kapalı yer toplantıları haricinde; önceden izin almaksızın açık yer toplantılarının da yapılması ve toplanma özgürlüğünün önünde hiçbir yasal engelin kalmaması gerekmektedir.

MADDE 2- "Anayasa'nın 34. Maddesi gereğince; herkes önceden izin almaksızın Toplantı ve Gösteri Yürüyüşü düzenleme hakkına sahiptir". 2911 Sayılı Kanun'un 3. Maddesinde bu hak açıkça düzenlenmiştir. Ancak bu kanunun 10. Maddesinde yer alan bildirimin çoğunlukla kamu görevlileri tarafından hakkın kötüye kullanılması nedeniyle yasaklama gerekçesi olarak gösteriliyor ve bu hakkın kullandırılmamasının önünde uygulamadan kaynaklı ciddi bir ihmal söz konusu olduğu bilenen bir gerçekliktir. Yine 17. Maddede benzer bir keyfilğe yol açan ve genel tanımlar üzerinden gidildiği için denetlenmesi güç bir durumla karşı karşıya kalıyoruz. "kamu düzeni" "milli güvenlik" "suç işlenmesinin önlenmesi" "başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması" şeklinde gösterilen gerekçelerle; Toplantı ve Gösteri Yürüyüşlerinin, Valilik ve Kaymakamlıklarca engellenmesi anti demokratik bir uygulamaya yol açmakta ve beraberinde başka ihlalleri de doğurmaktadır. Bu bildirim aynı zamanda; şekil ve işleyiş bakımından izin alma prosedür haline gelmiştir. Anayasanın ve Kanun'un ruhuna aykırılık teşkil eden bu maddenin bütünüyle Kanun'dan çıkarılması gerekmektedir.

MADDE 3- 17. Madde uygulamadan ve teoriden kaynaklı keyfi bir uygulama haline gelmiştir. Kamu yararını gözetmeyen bu madde metni demokratik bir toplumun önünde anti demokratik bir zırh görevini görmektedir. Kurulan Sulh Ceza Hâkimliklerinin görev ve kuruluş kanunları da gözetildiğinde bu Kanun'un öngördüğü yasaklamaların olabilmesi için gerekçesinin sunulması ve kanıtları ile birlikte somut delillerin ortaya konulması gerekmektedir. "kamu düzeni" "milli güvenlik" "suç işlenmesinin önlenmesi" "başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması" bu soyut ifadelerin hükmüyle hareket edilmesi anti demokratik bir anlayışın yerleşmesine neden olacaktır. Soyut şüpheler yerine, tarafsız ve bağımsız mahkemelerin verecekleri kararlar doğrultusunda hareket edilmesi gerektiği kanaatindeyiz. Anayasanın ve Kanun'un ruhuna aykırılık teşkil eden bu maddenin bütünüyle Kanun'dan çıkarılması gerekmektedir.

MADDE 4- Yürürlük maddesidir.

MADDE 5- Yürütme maddesidir.

TOPLANTI VE GÖSTERİ YÜRÜYÜŞLERİ KANUNUNDA DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA DAİR KANUN TEKLİFİ

MADDE 1- 6/10/1983 tarihli ve 2911 sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanununun 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinde yer alan “kapalı yer toplantıları” ibaresi “kapalı ve açık yer toplantıları” şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 2- 2911 sayılı Kanunun 10 uncu maddesi yürürlükten kaldırılmıştır.

MADDE 3- 2911 sayılı Kanunun 17 nci maddesi yürürlükten kaldırılmıştır.

MADDE 4- Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 5- Bu Kanun hükümlerini Cumhurbaşkanı yürütür.